

انتشار پژوهش «بررسی موانع جریان های شیعی در تاریخ معاصر قفقاز»

پژوهش «بررسی موانع جریان های شیعی در تاریخ معاصر قفقاز»، اثر برهان حشمتی در آبان ماه سال جاری توسط واحد پژوهش های کاربردی برون مرزی صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران منتشر شد.

آران نیوز- پژوهش مذکور در هفت فصل و 329 صفحه و با استفاده از حدود سیصد منبع به زبان های فارسی، آذری، ترکی استانبولی و انگلیسی نوشته شده است.

بررسی بستر تاریخی اعتقادات دینی در جمهوری آذربایجان، شناخت محورها و مصادیق رویکرد نظام حاکم بر این کشور درباره تشیع، تاثیرات آتئیسم، کمونیسم و تساهل دینی در جمهوری آذربایجان از موضوعاتی است که در این پژوهش مورد بررسی قرار گرفته است.

همچنین شناخت گروه های شیعی در جمهوری آذربایجان، بررسی موانع داخلی جریانهای شیعی در این کشور، نگاهی به قوانین جمهوری آذربایجان در امور دینی و فعالیت نهادهای دولتی متولی امور دینی از دیگر موضوعاتی است که در این پژوهش به آن پرداخته شده است.

یکی از فصول این پژوهش به موضوع تبیین تحركات نیروهای خارجی مخالف جریانهای شیعی در جمهوری آذربایجان اختصاص یافته است، در این فصل تحركات ضد شیعی جریان های صهیونیستی- ماسونی، وهابی- تکفیری، نورچی، مسیونری و فرقه های ضاله مذهبی بررسی شده است.

از آنجا که تشکل های اسلامی و شیعی در دیگر کشورهای حوزه قفقاز هم حضور دارند، فصل ششم پژوهش مذکور به تشریح فعالیت ها و چالش های این تشکل ها در کشورهای گرجستان، ارمنستان و همچنین فدراسیون روسیه اختصاص یافته است. براساس این گزارش، تاکنون پژوهش جامعی درباره موانع جریانهای شیعی در تاریخ معاصر قفقاز انجام نشده است؛ پژوهش حاضر اولین پژوهش در نوع خود است که با استفاده از منابع دست اول و نیز با اتکاء بر پانزده سال فعالیت مستمر نویسنده در این حوزه، به تبیین جریانهای شیعی، موانع و چالشهای آنها در قفقاز پرداخته است.

در چکیده این پژوهش آمده است: "بررسی فعالیت و ماهیت جریانهای شیعی در تاریخ معاصر قفقاز بعلت ارتباط تاریخی و مذهبی این منطقه با جمهوری اسلامی ایران از اهمیت ویژه ای برخوردار است. قفقاز از جمله جمهوری آذربایجان به دلیل همجواری با ایران، از نظر پیوندهای دینی، فرهنگی، تاریخی و قومی تأثیر و تأثر غیرقابل انکاری با کشورمان دارد. از این رو شناخت جریان های شیعی و غیرشیعی جمهوری آذربایجان و دیگر کشورهای قفقاز برای پیشبرد اهداف تبلیغی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران و تقویت وحدت اسلامی ضروری است.

منطقه تاریخی آران یا آلبانیای قفقاز سرزمینی که از سال 1918 میلادی به بعد با عناوینی چون جمهوری دموکراتیک آذربایجان (1918-1920)، جمهوری سوسیالیستی آذربایجان شوروی (1920-1991) و جمهوری آذربایجان (1991 تاکنون) نامیده می شود، یکی از مناطق پرافتخار در گستره جغرافیایی اسلام و تشیع شناخته می شود.

بر اساس اسناد تاریخی، ورود اسلام به این منطقه در اواسط قرن هفتم میلادی صورت گرفته و رویکرد مودت آمیز امام علی (ع) نقش اساسی در گرویدن آنها به اسلام و محبت مثال زدنی شان به اهل بیت (ع) داشته است. اسلام و تشیع در منطقه آران که امروزه جمهوری آذربایجان نامیده می شود، تاریخ پرفراز و نشیبی را پشت سر گذاشته است، اما وجه اشتراک تمامی این فراز و نشیب ها، وجود جریان های اسلام ستیز و ضد شیعی از یک سو و مقاومت مثال زدنی علما و مردم این دیار از سوی دیگر بوده است.

تا زمانیکه این منطقه بخشی از خاک ایران بود، اسلام و تشیع در سراسر این سرزمین در تمام وجوه مردمی رونق فراوانی داشت. اما پس از جدایی قفقاز از ایران شاهد موج ساماندهی شده از اسلام ستیزی شدند که می توان آن را به سه بخش دوران تزارها، دوران کمونیسم و دوران پس از فروپاشی شوروی تقسیم کرد. در دوران تزارها و کمونیسم علاوه بر تخریب و تعطیلی بسیاری از مساجد، حوزه ها و زیارتگاهها، به آتش کشیده شدن کتب اسلامی و ممنوع شدن الفبای عربی، صدها نفر از علما و روحانیون اعدام و یا به سبیری و مکان های نامعلوم تبعید شدند. پس از فروپاشی شوروی در سال 1991 میلادی مردم جمهوری آذربایجان بصورت خودجوش با مرمت و احداث مساجد، تاسیس حزب اسلام و دیگر تشکل های اسلامی، برگزاری باشکوه آیین های رمضان و محرم، انتشار نشریات اسلامی و ... نشان دادند که به دنبال احیای شعائر اسلامی در دیارشان هستند. اما این بار جبهه مقابله با اسلام شامل شبکه گسترده ای از صهیونیسم بین المللی، نیروهای سکولار، فرقه های ضاله مذهبی، جریان های ماسونی و مسیونری تلاش کردند با استفاده از ابزارهای نوین رسانه ای و تدوین قوانین ضد اسلامی، مانع از گسترش اسلام در این کشور شوند.

ممانعت از فعالیت سازمانها و فعالان مستقل شیعی، سوء استفاده از اصل "تساهل دینی"، حمایت از فعالیت فرقه ضاله بهائیت، رویکرد نوگرایی و ترک گرایی افراطی، تصویب قوانین ضداسلامی، ممانعت از فعالیت دینداران در نهادهای دولتی، استفاده از ابزار رسانه برای تبلیغات ضداسلامی و ... از جمله موانع جریان های شیعی در جمهوری آذربایجان می باشند. به موازات موانع داخلی، نیروهای خارجی متخاصم با جریانهای شیعی در جمهوری آذربایجان از جمله جریانهای صهیونیستی، وهابی- تکفیری،

نورچی و گروه های مسیونری برای تضعیف جریان های شیعی در قفقاز تلاش می کنند. به رغم این فشارها و موانع، مقاومت تاریخی جریان های شیعی در قفقاز برای صیانت از ارزشها و شعائر اسلامی همچنان ادامه دارد. امروزه علاوه بر جمهوری آذربایجان، در گرجستان، فدراسیون روسیه و حتی بصورت محدود در ارمنستان نیز گروههای اسلامی فعال هستند. بر اساس این گزارش، واحد پژوهش های کاربردی معاونت برون مرزی صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، از سال 1376 فعالیت می کند و تاکنون بیش از دویست عنوان پژوهش در موضوعات متعدد خصوصا سیاست های بین المللی انجام داده است.

این واحد همچنین از آبان 1393، تهیه مجموعه راهبردهای پژوهشی رسانه ای و کاربردی را آغاز کرده است، تحلیل راهبردی تحولات با رویکرد آینده پژوهی و ارایه راهکارها و توصیه های رسانه ای و ایده های برنامه سازی محورهای اصلی این مجموعه پژوهشی را تشکیل می دهند.

در قالب این مجموعه ها، تاکنون موضوعات متعددی از جمله چشم انداز پدیده داعش، تحولات یمن، توطئه یهودی سازی قدس شریف، سیزده سال عملکرد ایساف در افغانستان، چشم انداز مذاکرات هسته ای، رسانه و واژگان هسته ای، بحران مالی یونان، سقوط پرسش برانگیز قیمت نفت، چشم انداز بحران لیبی، بررسی وجوه اشتراک مبانی فکری، اهداف و اقدامات تروریستی رژیم صهیونیستی و داعش، ویروس ابولا و منافع تجاری، سیاسی و نظامی آمریکا، معادلات سیاسی مناطق کردنشین شمال سوریه و سناریوهای پیش رو، وجوه تمایز میان اسلام ناب محمدی با اسلام آمریکایی، بررسی منافع سیاسی و اقتصادی غرب در حمایت از تجاوز نظامی رژیم عربستان سعودی به یمن و ارزیابی از چشم انداز ایران هراسی در دوران افول تدریجی قدرت آمریکا مورد بررسی و برای بهره برداری در اختیار شبکه های رادیویی و تلویزیونی معاونت برون مرزی قرار گرفته است.

آدرس سایت اینترنتی واحد پژوهش های کاربردی arc.irib.ir می باشد. گفتنی است که پژوهش «بررسی موانع جریان های شیعی در تاریخ معاصر قفقاز»، در آبان ماه سال جاری توسط واحد پژوهش های کاربردی برون مرزی صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران منتشر شد. این پژوهش توسط برهان حشمتی به رشته تحریر در آمده و احمد کاظمی بر این تحقیق نظارت داشته است.